

4. znanstvena konferenca 2019
Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju:
Mednarodni vidiki vzgoje in izobraževanja
Ljubljana, 19. september 2019

Raziskovanje edukacije in edukacijske politike, ali o razmerju 'kraljev' in 'filozofov'

Pavel Zgaga

Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

*Jasno in nesporno je, da moramo dejanja uravnavati v skladu z zdravo pametjo. Pozneje bomo podrobneje razložili, kaj je mišljeno pod izrazom »zdrava pamet« in v kakšnem razmerju je le-ta do drugih vrlin. Že vnaprej pa lahko poudarimo, da se moramo pri razpravljanju o dejanjih zadovoljiti z grobim orisom in da nima smisla o tem razpravljati z vso natančnostjo. Saj smo že uvodoma poudarili, da se mora oblika razprave prilagoditi obravnavani snovi. **V območju dejavnosti in koristnosti ni nič ustaljenega – podobno kot v vprašanjih zdravja.** Kar velja za razpravo o splošnih vprašanjih, to velja še tem bolj za posameznosti: tu je natančnost povsem izključena. **Zakaj teh posameznosti ni mogoče uravnavati po nekih strokovnih predpisih ali navodilih, ampak ljudje morajo v svojih dejanjih upoštevati vse okoliščine, ki spremljajo trenutno situacijo – prav tako, kot je to v zdravniški ali krmarski stroki.** (Aristotel, 1964, 1104a)*

*Država skrbi za fizično vzgojo ljudstva,
posebno mladine,
v svrhu dviganja narodnega zdravja.
Ravna čedalje bolj popustljivo,
dopušča se vsa svoboda*

...

Leibach

Science is a proper concern of Government.

Vannevar Bush, *Science – The Endless Frontier* (1945).

Post-Sputnikove reforme so bile položene v roke znanstvenikov, na precejšnje zgražanje nekaterih pedagogov in vpletenih državljanov, ki so poprej imeli veliko vlogo pri oblikovanju učnih načrtov. (A. Powell, 2007).

Tudi družboslovci so menili, da 'državljanstvo' ni intelektualno vreden cilj raziskovanja. (Diana Reische, 1987)

»We live in an age of civic disengagement«. (B. Macfarlane, 2005).

There is no such thing as society.

Margaret Thatcher (1987)

Če v državah *filozofi ne postanejo kralji* in če se današnji tako imenovani *kralji in oblastniki ne začno pošteno in temeljito ukvarjati s filozofijo*, če *oboje – politična moč in filozofija – ne postane eno* in če ne bo množica tistih, ki se danes po svoji prirojeni nagnjenosti posvečajo samo enemu od obojega, s silo izločena, potem, dragi Glavkon, ne vidim konca nesreč ne za države in ne za ves človeški rod, in tudi naša v mislih zasnovana država ne bo mogla biti prej uresničena in ne zagledati luči sveta. To je tudi vzrok za moje dolgo obotavljanje: videl sem namreč, kako kočljive in za javnost presenetljive bodo moje besede. Težko je namreč uvideti, da ni druge poti k sreči, ne k sreči posameznika in ne k sreči za skupnost.

(Platon, 1995: Knjiga V, 18)

*Tega, da bi kralji filozofirali ali da bi filozofi postali kralji, **ne moremo pričakovati**, pa **tudi ne želeli**: ker posedovanje oblasti nujno kvari svobodno sodbo uma. Toda to, da kralji ali kraljevska ljudstva (ki samim sebi vladajo po zakonih enakosti) **razredu filozofov ne pustijo, da izgine ali onemi, temveč mu dovolijo javno govoriti**, je obojim za osvetlitev njihovega posla **neizogibno potrebno**, in ker je ta razred po svoji naravi nezmožen, da bi se združil v krdela in klube, mu ni mogoče očitati propagande.*

(Kant, 2006, 114)

Praktični pomen družboslovja »*temelji na oblikovanju pogojev za prihodnost in zato morajo biti družbene vede usmerjene v prihodnost*«.

»*Raziskovanje je lahko osveščeno glede prihodnosti, če postavlja kritična vprašanja in postavlja hipoteze, nasprotne predpostavkam akterjev*«.

U. Teichler (2003)